

Litteratur.

Catalogus Coleopterorum Daniae et Fennoscandiae. Auctoribus Victor Hansen, W. Hellén, A. Jansson, Th. Munster, A. Strand. Curavit W. Hellén. Helsingfors 1939. Beställes hos: Societas pro Fauna et Flora Fennica. Vetenskapl. Samfundets Förlagsexp., Helsingfors. Pris Fmk 160 (interfolierad Fmk 180).

Det är nu snart två år sedan den nordiska coleopter katalogen kom ut, och den borde rätteligen ha anmälts långt tidigare. Ty knappt någonsin har ett arbete tryckts, som varit så efterlängtat av vårt lands skalbaggsentusiaster.

Sedan Claes Grill's motsvarande »Catalogus» år 1896 utkom, har kunskapen om de nordiska ländernas coleopterfauna vidgats på ett mycket glädjande sätt, främst tack vare amatörernas osjälviska arbete. Det kända artbeståndet har sålunda för Sveriges del, trots att många arter måst strykas, ökats från 3323 arter år 1896 till 3792 (tvivelaktiga fynd ej medräknade) i den nu utkomna katalogen. Och i ännu högre grad har kännedomen om de skilda arternas utbredning förbättrats. Grill lämnade försiktigtvis för mera utbredda arter endast gränsuppgifter, såsom »Sk.—Lpl.», varvid under en och samma beteckning helt skilda utbredningstyper kommo att sammanföras. I den nya katalogen däremot äro i tabellform för varje art samtliga landskap uppgivna, där den hittills med säkerhet anträffats. Dock tages Västerbotten i den gamla bemärkelsen (inkl. Norrbotten), och Lappland har ej uppdelats i lappmarker. Detta är ju beklagligt, eftersom en art med nordgräns i egentl. Västerbotten och sydligaste Lappland skenbart kommer att figurera som utbredd över hela landet. Men sidoutrymmet tillät ej någon vidare utsvävning; vi få vara nöjda, att Sverige fått förfoga över 12 kolumner, medan Norge, Finland och Danmark ha 9, resp. 7 och 3. Vår kunskap om arternas utbredning i Norden har härmed i varje fall blivit så noggrann, att man vågar hoppas på en minskning, om ock ej helt upphörande, av alla de oriktiga utbredningsuppgifter för Nordeuropa som lämnas i utländsk litteratur.

En allvarlig anmärkning måste tyvärr riktas mot den inledande kartans svenska landskapsindelning. På några ställen ha där länens gränser följts i stället för landskapens, så att inte mindre än 7 landskap fått oriktig omfattning. Detta upptäckes snart av varje svensk, men kan föra en utlänning på villospår.

Det är nog inte många som föreställa sig, vilket arbete som ligger bakom denna katalog. Och detta gäller i all synnerhet Sverige-delen. I Norge samlade Munster under årtionden utbredningsuppgifter i sin enastående manuskriptkatalog; i Finland har Universitetsmuséet i Helsingfors alltid utgjort en central för det entomologiska samlandet, och de många goda amatörerna ha tidigare än hos oss varit inriktade på djurgeografien; Danmarks fauna slutligen är långt lättöverskådligare. Men en överblick av de svenska coleopteras utbredning kunde ej nås utan ett jättearbete: Kontroll av de gamla uppgifterna och hopsamling av alla nya. Vi ha skäl att lyckönska oss till, att Anton Jansson ville åtaga sig detta otacksamma uppdrag. Bland svenska coleopterologer är han mest »all-round», och ingen annan förmår hålla en arbetstakt, som på 5 år ger ett sådant resultat! Han har utgått från den enda sunda principen, att verkliga personligen vilja kontrollera bestämningarna, och de djur han fördenskull granskat torde få skrivas i 6-siffrigt antal. Där detta ej varit möjligt, har han hellre utelämnat en upp-

gift, än tagit med en osäker. Vad som efter denna sällning blivit kvar, är så säkert det f. n. kan bli, och luckorna — dem kunna vi nu äntligen målmedvetet söka fylla.

Inte mindre arbetsamt har vår svenske förf. haft det med att utreda vissa kritiska arters synonymi eller deras medborgarrätt i vårt land överhuvudtaget. Kanske kunde man önska, att ett större antal mera allmänt brukade synonymer medtagits. Men även detta har varit en utrymmes- och kostnadsfråga. — Slutligen har korrekturläsningen varit ytterst maktpåliggande, och särskilt i kolumnerna fordrat intensiv uppmärksamhet med ständig motläsning. Att bokstaven V för *Cicindela hybrida* hamnat i 7. i stället för i 5. kolumnen, är ett exempel på hur lätt ett förgärligt fel insmyger sig.

Många svenska skalbaggsälskare ha redan katalogen i sin hand, och de som sakna den, måste skynda sig att reparera skadan. Nog är det en fröjd, att med denna bok uppslagen gå igenom sin samling för att här och där tillfoga ett landskapstecken i rätt kolumn. Det är närapå »Neu für die Wissenschaft». På detta sätt torde de mest onaturliga luckorna snart bli fyllda, och det är meningen att supplement till katalogen med jämna mellanrum skola utges. Alla uppgifter om tillägg och ändringar böra därför sändas till redaktör Anton Jansson (Näsbyallén 32, Örebro). Däremot är det olämpligt att fylla tidskriftens f. n. särskilt hårt anlitade utrymme med sådana meddelanden. Och fördenskull vill jag också själv avstå från att här göra de tillägg eller strykningar av landskap, som annars kunde vara befogade.

Carl H. Lindroth.

Av »Svenska Fjärilar», det från Nordisk Familjeboks förlag i Stockholm under utgivning varande text- och planschverket, har 20—21:a häftet (dubbelhäfte) utkommit. Detta praktverk, som innehåller beskrivning på och avbildningar i färger av Sveriges storfjärilar, har till författare de framstående entomologerna tandläkare F. Nordström och lektor E. Wahlgren och utkommer under redaktion av professor A. Tullgren. Färgplanschererna äro utförda efter målningar av den kände, nyligen avlidne konstnären och fjärilskännaren David Ljungdahl.

Det nu utgivna dubbelhäftet innehåller en uttömmande beskrivning på en mängd arter inom nattfjärilarnas stora grupp med ett 70-tal figurer i texten, och de åtföljande färgplanschererna meddela ett 170-tal utmärkta avbildningar av fjärilar samt deras larver och puppor. — Arbetet kommer att inalles omfatta 25 häften och kommer att vara fullbordat under loppet av detta år.

Horion, Ad.: *Faunistik der deutschen Käfer*. Bd 1: Adepaga-Caraboidea. 463 sid. Goecke's förlag (v. Beckerathplatz 9, Krefeld). RM 12.50.

Konsten att skriva handböcker blir allt svårare. Detta gäller inte minst inom entomologin, där litteraturen är sällsynt splittrad och årligen ökar i omfång. De säkraste resultaten nå därför sådana forskare, som fördjupa sig på ett mindre område och bearbeta det monografiskt. Men samtidigt är behovet av sammanfattande handböcker stort, och sådana författas alltjämt. Antingen är det fråga om rena compilationer eller om verkliga bearbetningar av materialet. I det förra fallet måste obetingat källa för varje uppgift lämnas, i det senare blir författarens vetenskapliga auktoritet i sista hand utslagsgivande.

I nyare tysk coleopterlitteratur finnas exempel på handböcker av dessa båda typer. En god compilation är O. Rapp: *Die Käfer Thüringens unter besonderer Berücksichtigung der faunistisch-ökologischen Geographie*. I—III. Erfurt 1933—1935. En dålig compilation är Fr. Burmeister: *Biologie, Ökologie und Verbreitung der europäischen Käfer*. I. Krefeld 1939. Utan urskillning och utan citering är här en massa osmält material hopsamlat ur litteraturen. Och att förf. själv ej

kunnat vara i stånd att genom kontrollering ta ansvaret för lämnade uppgifter, därom vittna felaktigheter och ofullständigheter på snart sagt varje sida.

I stark motsats till bägge de nämnda arbetena står Horion's »Faunistik der deutschen Käfer», vars första del (t. o. m. *Rhysodidae* enligt Winkler's katalog) nyligen utkommit. Här möter oss en kritisk bearbetare. Förf. anför i förordet, att han blivit anklagad för »dogmatisk hyperkritik». Många entomologer vänta förgäves på samma goda betyg.

Arbetet är stort planlagt. Det är en faunistisk inventering av coleopterbeståndet i Tyskland (inkl. Österrike, Böhmen-Mähren, Elsass-Lothringen). För alla sällsynta eller geografiskt intressanta arter upptagas samtliga fyndorter inom området, och för varje fynd lämnas uppgift på samlare och ev. litteraturhänvisning. Ett nära nog oöverskådligt material har stått till förf.'s förfogande. Desto mer beundransvärd är arbetsmetoden. Han har i första hand tagit hänsyn till de uppgifter, som finnas styrkta med beläggsexemplar i offentliga eller privata samlingar, och han har i allra största utsträckning själv kontrollerat bestämmningarna, bl. a. under 8 månaders tid enbart museisamlingarna i Berlin. Först i andra hand ha litteraturens uppgifter tagits till hjälp. Och främst vid deras sovring är det som »hyperkritiken» tagit sig uttryck. Varje mindre trovärdigt eller eljest osannolikt fynd har obarmhärtigt förkastats, men inte så, att det helt bekvämt nonchalerats, utan genom upptagande under rubriken »zweifelhaft». Detta är en god metod. Den sporrar till nya ansträngningar inom den »tvivelaktiga» landsdelen.

Var och en i de nordiska länderna som intresserar sig för de enskilda coleopterarternas utbredning, har hittills ideligen stött på oöverstigliga svårigheter, då det gällt att fastställa karaktären av deras förekomst i Mellaneuropa, den nödvändiga bakgrunden för att vi skall kunna rätt förstå utbredningsförhållandena inom vårt eget område. Genom Horion's arbete fylls nu denna brist på ett mönstergillt sätt. Och i detta hänseende ökas arbetets värde ytterligare därutav, att för varje art inledningsvis ges en ganska utförlig redogörelse för dess totalutbredning. För oss är det därvid glädjande att konstatera, i hur hög grad förf. tagit hänsyn till nordiska förhållanden. Vi se här för första gången i större skala frukterna av den nya nordiska coleopter-katalogen. Enstaka smärre oriktigheter (såsom Öland i st. f. Östergötland) visar dock, att en tabellarisk uppställd katalog lätt ger anledning till felläsningar, vilket torde vara oundvikligt.

Vid studiet av Horion's bok uppställer sig egentligen blott ett önskemål — att den skulle ha varit ännu utförligare. Dels, att den detaljerade utbredningsbeskrivningen skulle ha utsträcks även till mera allmänna arter, men framför allt, att djurens levnadssätt konsekvent skulle ha skildrats. Nu har detta skett blott i särskilt intressanta fall. Men av dessa framgår just, hur mycket värdefullt av sin erfarenhet förf. skulle ha kunnat ge. Förklaringen är nog den, att förlaget, som också utger Burmeister's ovannämnda arbete, tänkt sig detta som ett komplement på området. Enligt uppgift skall emellertid Horion i de följande delarna lämna mera utrymme för ekologin. De motses med största förväntan.

Det nämndes, att en god handbok antingen måste hänvisa till källorna eller bygga på författarens tillräckliga auktoritet. I Horion's »Faunistik» ha båda villkoren uppfyllts. Det lämnar dubbel garanti för att arbetet har bestående värde. Man må hoppas, att han i lugn skall få slutföra det, och att alla Europas coleopterologer skall ha förstånd nog att skaffa sig det.

Carl H. Lindroth.